

"We kunnen studenten niet meer op

Het is een mond vol, de naam van het derde lectoraat: 'Vernieuwende opleidingsmethodieken en -methodiek: competentiegericht opleiden van leraren'. De inhoud is eveneens veelomvattend. Daar weet drs. Hans Jansen wel raad mee. Een interview met deze lector, die per januari is benoemd.

Wat deed je voor je fulltime lectorschap?

"Binnen het Seminarium voor Orthopedagogiek heb ik veel gedaan aan ondersteuning van nieuwe onderwijsvormen, zoals managementopleidingen voor schoolleiders. Ook heb ik een basisschool opgezet waar speciaal en regulier onderwijs werden geïntegreerd. In mijn werk met moeilijk opvoedbare kinderen ging ik altijd uit van een ecologisch perspectief: alles hangt met elkaar samen. Dus zocht ik ook contact met hun omgeving, hun ouders. Ik ben geen hoogleraar en kom niet uit de wetenschappelijke sector. Wel heb ik veel praktijkonderzoek gedaan. Het is heel boeiend om op het snijvlak van wetenschap en praktijk te zitten. In feite gaan ze over hetzelfde: de praktijk."

Wat houdt het lectoraat 'Vernieuwende opleidingsmethodieken en -methodiek: competentiegericht opleiden van leraren' in?

"Als lerarenopleidingen hebben we heel lang gedacht dat wij wisten wat goed was voor elke student. Onze houding was: als je doet wat wij zeggen, word je heel goed. Maar natuurlijk niet zo goed als wij zijn. Bovendien meenden we dat alle studenten aan het eind van de opleiding hetzelfde moeten zijn en kunnen. Te lang hebben we hetzelfde

liedje gezongen. Gezien de instroomcijfers blijken studenten niet geïnteresseerd in het vak leraar. Kennelijk zijn we niet inspirerend. Dat heeft niks te maken met de vak-kundigheid van de docenten of hun inzet, die is er voldoende. Het heeft te maken met twee verschillende verhalen spreken en elkaar op een gegeven moment vinden. Het zou aardig zijn als we weten wat de studenten willen en nodig hebben. En niet bij voorbaat denken, zonder ze gezien te hebben, te weten wat goed is voor alle studenten. Dat paradigma is voorbij. We moeten luisteren naar de studenten. Bovendien kunnen we onze studenten niet meer op één manier opleiden. Er komen zoveel verschillende studenten binnen, van verschillende leeftijden, zij-instromers, mbo'ers. We moeten veel meer differentiëren, veel meer kijken naar wat studenten zelf nodig hebben. Het lectoraat gaat de opleidingspraktijk met praktijkonderzoek ondersteunen bij het maken van de omslag naar het nieuwe denken. Andere betekenis van het lectoraat is de faculteit als vernieu-

wend op de kaart zetten. Dat we duidelijk maken dat mensen hier moeten zijn als ze leraar willen worden."

Wat zijn de doelstellingen van het lectoraat?

"Doelstellingen moet je niet hebben. Doelstellingen passen bij het oude denken, bij het idee dat je iets moet bereiken. Dan ga je ervan uit dat het mogelijk is lineair vanaf je startpunt naar je doel te wandelen. Maar daar zit onze maatschappij veel te ingewikkeld voor in elkaar. Je kunt beter spreken van perspectief, dan weet je de richting. Je moet een permanent uitdagend perspectief creëren dat het de moeite waard maakt om ons te blijven ontwikkelen. Daarom heet het lectoraat ook 'vernieuwende' en niet 'vernieuwde'. Het blijft vernieuwen. Dat is een cultuur die ontwikkeld moet worden, een tinteling die in de organisatie moet ontstaan, voor zover die er nog niet is. De omslag naar het nieuwe denken zie je al gebeuren binnen de lerarenopleidingen. En dat ligt voor een deel

één manier opleiden"

in het competentiegerichte leren. Maar niet automatisch. Mensen zijn te verschillend voor één manier van leren. Je moet studenten niks opleggen, maar kijken naar de ontwikkeling waarin ze als individu zitten en welk uitstroombestel ze kiezen. Je moet dus vertrouwen hebben in de studenten. En er niet van uitgaan dat ze de boel in de maling nemen om hun studiepunten te sprokkelen, waardoor je er allerlei ingewikkelde controlesystemen op na moet houden. Ga ervan uit dat studenten graag willen leren, dat ze het leuk vinden. Als opleidingsinstituut moeten we hun daarin ondersteunen. Dus moeten we naar de studenten luisteren om te horen wat zij willen. Om vervolgens de manier van leren aan te bieden die bij de student als individu past. Daartoe moeten we zoveel mogelijk leersystemen aanbieden. Daar gaat het lectoraat zich over buigen."

Welke acties kan de faculteit van het lectoraat verwachten?

"Momenteel ben ik bezig met de samenstelling van de kenniskring. Ik mag acht of negen mensen aanstellen; de gesprekken met potentiële kandidaten zijn in volle gang. Als team moeten we kracht realiseren om als lectoraat van betekenis te worden. Heel belangrijk vind ik dat de mensen van de kenniskring geïnspireerd zijn, dat ze leren leuk vinden en de durf hebben dingen te doen die ze nog niet eerder hebben gedaan. En dat ze de onderwijsontwikkelingen in de wereld kennen en over een groot netwerk beschikken. Ze hoeven het niet met elkaar eens te zijn, liever niet. Mensen met verschillende ideeën en meningen zijn veel inspirerender. Gezamenlijk gaan we een werkplan maken. Hoe dat eruit ziet weet ik nog niet. Ik kauw het niet voor, maar spreek de kenniskring als professionals aan op hun professie."

Annette Rebel

Kleurrijke gesprekken

Er moet niet alleen aandacht zijn voor leerlingen op multiculturele scholen, maar juist ook voor het leren van hun docenten. In de openbare les 'Kleurrijke gesprekken - interactie in een multiculturele school', op 3 april op het Niels Stensencollege gaat lector Maaïke Hajer uitgebreid in op deze thematiek. Een korte toelichting.

Er is te weinig oog voor de kleurrijke binnenkant van scholen zoals het Niels Stensen en voor de kansen voor leren die daarin wel degelijk mogelijk zijn, vindt Maaïke, lector 'Lesgeven in de multiculturele school'. Het actief betrekken van kinderen bij gesprekken in de klas is daarvoor cruciaal. Veel docenten blijken juist minder participatie te vragen en vallen terug op frontaal lesgeven waarin de eigen uitleg centraal staat. Daardoor worden veel kansen gemist. In de maatschappelijke discussie en het onderwijsbeleid wordt sterk naar de samenstelling van scholen gekeken maar nauwelijks naar de inhoud en kwaliteit. Wanneer inhoud al aan bod komt, wordt aparte taalles op beginnersniveau te sterk benadrukt. Maar volgens Maaïke houdt taalontwikkeling nooit op en is het onlosmakelijk verbonden met onderwijs in alle vakken. Waar vakdocenten al bij taalbeleid betrokken worden, zijn discussies over taal en leren echter zeldzaam en blijven didactische aanpassingen in de marge steken. Vakdocenten en schoolleidingen erkennen hun rol bovendien pas in een laat stadium van verkleuring van hun leerlingenpopulatie.

Er is een aantal redenen voor docenten om in opleiding en nascholing de lespraktijk op het punt van taalgebruik te verbeteren. De docent heeft over het algemeen een stereotiep beeld over en tamelijk lage verwachtingen van de mogelijke taalontwikkeling van leerlingen. Maar door juist weinig actief taalgebruik te vragen maakt de docent deze verwachting zelf waar. Een leerling die niet hoeft te praten en schrijven over nieuwe begrippen, mist een essentieel moment in begripsontwikkeling. Bovendien kan een docent geen gerichte feedback geven aan leerlingen die hij niet hoort praten over de leerstof. Als je je dit realiseert gaat het niet alleen om een aparte taalles. Elke vakdocent heeft een rol te spelen, van basisonderwijs tot en met het hoger onderwijs.

Maaïke Hajer en Frank Peek